

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 23. aprila 1879.

Obseg: V proslavljenje sreberne poroke Nj. veličanstev presv. cesarja Franc Josipa I. in cesarice Elizabete. — Skrb za odrašćena drevesa pozimi, spomladi in poleti. — Gospodarske novice. — Gospodarske skušnje. — Kaj je „asbest“. — Zapisnik 45. odborove skupščine „Matice slov.“ 2. aprila. (Konec.) — Muzikalne stvari. — Slovansko slovstvo. — Mnogovrstne novice. — Iskren zagovornik. (Dal.) — Dopisi. — Novičar.

V proslavljenje sreberne poroke

Nj. veličanstev presv. cesarja Franc Josipa I. in cesarice Elizabete.

Slavnostni govor

v „besedi“ národne čitalnice ljubljanske dne 20. aprila 1879.

Častita skupščina! Starodavna lepa družbinska navada je, da tudi gospodar preproste rodovine, ako po dobroti Vladarja človeške osode učaka redko srečo petindvajsetletnice zakonske zaveze, praznuje ta pomembni dan kakor najbolje more in zna, in od blizu in daleč se shajajo oni dan njuni otroci in vnuki, sorodniki in prijatelji ter jima razodevajo srćna voščila, naj ju Božja roka milostivo čuva še v bodoće.

Čez malo dni bode preteklo 25 let, kar se je obhajal na carskem dvoru dunajskem isti veseli dogodek, katerega spomin slovesno obhajati se pripravljajo zdaj vsi avstrijski državljani in med njimi tudi svojim vladarjem vedno zvesti narod slovenski.

Naj danes, ko smo se zbrali tudi mi tu v narodnem domu, da izkažemo Njih Veličanstvoma iskreno svojo udanost, bode mi dovoljeno, najprej se ozreti nekoliko v minulost ter predstaviti si pred oči nekatere prednike slavnih avstrijskih vladarjev, po katerih se potem tem najnaravnejše prikažeti našemu pogledu tudi vzvišeni sliki našega sedanjega deželnega očeta in deželne matere naše.

Vladarji notranje-avstrijski (Štajarskega, Koroškega in Kranjskega): nadvojvoda Ernst železni, početkom petnajstega veka, — nadvojvoda Karol v šestnajstem veku, in soproga njemu Marija, bavarska princezinja, najpobožnejša žena iste dōbe, — vsi bili so prijazni naši slovenski deželi.

Cesarji: Friderik III., utemeljitelj ljubljanski stolni cerkvi l. 1461., — slavni Maksimilijan I., imenovan „poslednji vitez“, sam velik prijatelj slovanstva, imel je na svojem cesarskem dvoru dunajskem mnogo naših ućenih rojakov okoli sebe, — Ferdinand I. (brat Karolu V.), — cesar Ferdinand II. (sin zgorej hvaljene Marije), — Leopold I., — nepozabljiva cesarica Marija Terezija, podpornica šolstvu in ustanoviteljica naši družbi kmetijski, — nje sprog Franc, kateri je ukazal dvornemu matematiku Nagelnu, naj preišće vse prirodne znamenitosti naše kranjske dežele, — vsa ta slavna imena so z nami v tesni zvezi in zlatimi pismenkami zabiležena v naše domovine povestnici.

Leopold II. je bil enako prijazen in naklonjen Slovenom, kakor za njim cesarja Franc in Ferdinand, katera sta zapored s svojim pohodom osrećevala našo domovino, — in kdo naobraženih slovenskih rodoljubov ne pozná podpiratelja vednosti in umetelnosti, nadvojvoda Ivana, ki je pred 37 leti pomagal na svetlo našemu narodnemu listu „Novicam“ in je bil še poseben prijatelj kranjski družbi kmetijski!

Tem svetlim vladarjem habsburške hiše po duhu in srcu prevredni naslednik je Njega Veličanstvo cesar Franjo Josip I.

V ozbilnih in politično-razburjenih dnéh je prijel Franjo Josip I., še v mladih letih, žēzlo avstrijskega cesarstva, a takoj si je s svojim človekoljubnim vladanjem pridobil srca njega veselih národov prostrane Avstrije.

To veselje avstrijskih državljanov je doseglo svoj vrhunec, ko se je svetli cesar dné 24. aprila 1854. leta poročil s preblago Elizabeto, vojvodinjo bavarsko, — iz tisoć in tisoć src in grl so tadaj odmevala vroća voščila: „Živela cesar Franjo Josip I. in cesarica Elizabeta!“

In mili Bog je branil mladega vladarja najete morilčeve roke in blagoslovil je njega srčno zavezo: daril je Njih Veličanstvoma cvetoče hčere in brdkega naslednika Rudolfa, za katerega se zaupno ozira vsa Avstrija.

Res! da priplavali so tudi temni, nesrečonosni oblaci nad hišo habsburško, — nezgode so večkrat zadele ter bridko ranile ljubečo dušo Franjo Josipa očeta, sina, brata in vladarja Avstro-ogerske, o katerih so izraževali svoje odkritosrčno sočutje zvesti mu narodi avstrijski.

A vse te bridkosti so danes pozabljene v radostnem spominu na 24. dan aprila 1854. leta.

Hvaležno čestita tudi Kranja onemu dnevu v živem spominu na obile darove, kateri so prihajali in neprestano prihajajo iz milostljivih cesarjevih rok naši deželi o raznih prilikah in iz mnogovrstnih namenov, katere je zapisala Klijo v listine domovine naše. Vničevali so nje blagostanje požari, pokončavale so povodnji poljsko setev, ali pa je prišla kaka druga uima in ž njo revščina in beda med obupne rojake. — a cesarjeva očetovska ljubezen se je usmilila nedolžnih trpinov in došla je pomoč, mnogokrat uže prej, nego je prošnja potrkala na človekoljubno vladarjevo srcé. — Zidale so se cerkve, šole, stavili se različni dobrodelni zavodi po Kranjskem, in hvaležni moremo reči, da je tudi pri mnogem takešnem početju izdatno pomagala slavnozazana radodarnost Njih Veličanstev. Tudi umetelniki in učenjaki, ljubci bogov, če prav ne ljubci sreče, so prejemali in še prejemajo po cesarski milosti pripomoči za svoje nabraževanje, in uže marsikaterega vrednega sina slovenskega rodú je Njega Veličanstvo odlikovalo v znamenje, kako vé ceniti vsako delovanje na korist deželi in državi.

Kdo bi zatorej iz globočine svoje duše ne želel Nj. Veličanstvoma, da se Njima broj srečnih let še dolgo, dolgo narašča!

Danes, danes, gospôda! pa nam Slovenom v trdni nadi prihodnjih boljših časov še posebno stopajo v spomin nikdar pozabljene preblage besede premilega našega cesarja, s katerimi je ukaz dal svojim ministrom, rekši: „naredite mi mir med mojimi narodi!“ Navdušeni po tej veseli nadi vskliknimo danes: Mili Bog varuj in blagoslovljaj našega svetlega gospoda in vladarja Franjo Josipa I. in svetlo so-prugo njegovo Elizabeto ter Nju slavno rodovino!

Tebi, mila domovina, pa kličemo, da se čuje krog in krog:

Veséli Slovenja, veséli se Krajna,
Obnebje se jásni nad tvojo glavó,
Iz ólike mira ti venec poganja,
Ki venčal bo tebi dolino, goró!

Gospodarske stvari.

Skrb za odraščena drevesa pozimi, spomladi in poleti.

Lansko leto so bila sadna drevesa tako rodovitna, kakor malo kedaj. Skorej povsod bilo je sadja na kupe. Po takem morajo letos sadjerejci skrbeti za to, da se drevju vsaj nekoliko od tega povrne, kar se je lansko jesen z njega vzelo. To pa se more zgoditi le s tem, da se mu primerno gnoji, sicer bode pridelka malo.

Zima je uže pretekla, tedaj se ne more več drevju to storiti, kar je pozimi potrebno bilo, če ni umni sadjerejec uže sam tega storil, namreč da je zemljo okoli drevesa zrahljal, to je, rušnjo okoli njega razkopal in s tem zraku in vlagi pot odprl v zemljo, potem pa drevju pognojil z gnojnico, katera je nekoliko stanjšana bila z vodo.

Pomladi, to je sedaj meseca aprila, naj se pod vsako drevo krog in krog precej na široko potrese navadnega pepela ali saj; dež bode pepel izlužil in ogeljno-kisli kali (potašelj) pride potem do drevesnih korenin. Obstojni deli pepela so pa podloga rastlinam; kjer te podloge ni, tam hira cela rastlina; čem več pa te podloge, tem veselejše raste in tem več pridelka dá.

Poleti, ko drevje začne sad delati, potrebuje pa zopet gnojá. Skušnje kažejo očitno, da sad pognojenih dreves je debeleji in bolj okusen. Gnoji se pa poleti drevju tako, da se zemlja okoli drevesa toliko na širjavo pognoji z gnojnico, kakor daleč sega krona drevesova; gnojnica pa se mora tudi zdaj stanjšati z vodo, da ni premočna; zato je treba 5. del vode priliti gnojnici. Lukenj delati okoli drevesa, da bi skozi nje gnojnica v zemljo tekla, ni treba, kajti gnojnica se po luknjah okoli drevesa ne razpusti tako enakomerno, kakor če se le po vrhu zemlje polije.

Gospodarji, bodite, kakor tû svetovano, sadnemu drevju na pomoč; vsaj lahko sprevidite, da drevje one-

more, če leta in leta stoji in živi na istem mestu, pa se mu ne dá — primerne hrane.

Gospodarske novice.

* *Tudi deželni kmetijski svét na Českem.* je poslal ministerstvu kmetijstva spomenico, v kateri mu z živimi barvami mala čedalje večje hiranje kmetijstva, katero ves svet vidi, samo finančni minister baron de Pretis ne, ki se zmirom guglje v sanjah, da dobro gre kmetovalcem. Zmirom in zmirom le više davke brez pomislika, ali jih ljudstvo tudi zmore!

* *O zaprtiji avstrijskih mej proti Rusiji* je minister notranjih oprav grof Taaffe v zadnjih sejah odbora državnega zbora izjavil, da je vlado volja, pod potrebnimi pogoji dovoliti zaprtijo meje, da se zatrosenju goveje kuge iz Rusije v Avstrijo v okom pride.

* *Cena vojaških kónj.* Vojaški konji se bodo letos kupovali tako-le: po 250 gld. kavalerijsk ali kak drug jezden konj, — do 300 gold. se bo plačalo za jezdnega konja, ki se rabi po gorah, ali za mulo — do 350 gld. za konja, kateri prevaža baterije, po 150 gold. pa za tovrnega konja.

* *Goljufije pri nakupovanji cesarskih kónj* je časnik „Arader Zeitg.“ odkril, rekši, da konjerejci malokaterkrat morejo svoje konje vladi prodati, ker dotična vojaška komisija večidel prav slabe konje za dragi denar od svojih „liferantov“ kupuje. C. k. vojni minister se je po tem poročilu tako razžaljenega čutil, da je vredništvo omenjenega časnika pri sodniji tožil. Tožba je prišla pred porotno sodnijo, pri kateri je bilo po pričah skazano, da so se res take goljufije godile. Vredništvo je bilo potem enoglasno za nedolžno spoznano, c. kr. vojni minister pa je bil obsojen, da je moral plačati 176 gold. pravnih stroškov. — Tako poroča „Wiener landw. Zeitg.“ štev. 15 t. l.